

Mlinar in njegova hči.

Žalostna igra v petih aktih.

Po E. Raupachu poslovenil

Fr. Malavašič.

Izdalo in založilo

Dramatiško društvo v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Natisnila Rozalija Eger.

1867.

L i c a.

K Črnot, mlinar.

P Micka, njegova hči.

K Županja, njegova sestra.

Duhovnik.

K Korénka, vdova.

Janko, njen sin, mlinarski hl

Pivek, gostilničar.

Méta, njegova žena.

Dvoje njijnih otrok.

Matija, kmet.

Luka, grobokòp.

Dva mlinarska hlapca.

Igrališče je v nekej vasi.

IN = 030002318

ID = 34907393

Prvi akt.

V hiši stare Korenke.

Prvi nastop.

Stara Korenka (sedi pri mizi, na njej leži pri gorečej luči molitvena knjiga). **Janko** (pride s culo v roci, v kateri ima svojo obleko).

Janko. Dober večer, mati!

Korenka. O, ljubi moj Bog! (Vstane.) Janko, kaj si ti? Bog te sprimi! Pa povedi mi, ljubi Janko, od kod si prišel?

Janko (dé svojo culo na mizo). Od kod neki, mati? Iz Doline. Službo sem pustil.

Korenka. Kaj še! Ali se norčuješ?

Janko. Ne norčujem se ne, mati! Resnico govorim.

Korenka. Iz službe si šel? Ojeminasta! Povedi mi vsaj zakaj? Pa vsedi se, vsedi, Janko! Gotovo si truden. (Prinese mu stol; oba sedeta.)

Iz službe si šel tedaj? Jaz sem pa že mislila, da si me prišel na ženitvo vabit ali vsaj na poroko.

Janko. Na čigavo poroko?

Korenka. Lejte si no, na svojo poroko z mlinarico v Dolini.

Janko (nevoljen). Kaj neki še! Kdo vam je pa to v glavo dal?

Korenka. Kdo v glavo dal! Celi teden že vsa vas govori o tem, in ljudje ne govore zastonj.

Janko. E, da bi jih — !

Korenka. Ali noriš? Je mar to kaj hudega?

Janko. Na, ko že toliko veste, zvedite vse. Pa prosim vas, ne trosite dalje, temveč recite ljudem za gotovo, da vse to ni nič.

Korenka. Pa je vendar kaj bilo?

Janko. No se ve da. Videl sem koj po žetvi, da me je začela mlinarica rada imeti, to se ve da pošteno. Ker sem pa videl da iz te moke ne more biti kruha, hotel sem jej koj takrat slovo dati. Prevdarjal pa sem to reč ter si mislil, da se morda motim; in tako sim ostal. Ljubezen mlinarična je bila pak od dne do dne očitniša in predvčeranjim pride k meni v mlín. Bila je tako sramožljiva, da mi je komaj zamogla povedati, da je v hiši soseda, ki bi rada z menoj par besed

spregovorila. Vedel sem dobro, kaj hoče govoriti, in mislil sem si, da bi bila nečast za pošteno ženo, ako bi jej mlad in ubog človek kakor sem jaz rekel, da je ne vzame. Dejal sem jej tedaj: Ljuba mlinarica, poprej imam jaz nekaj z vami govoriti. Meni že dalje časa ni nič kaj po volji. Svojega dela že skoro ne morem več opravljati. Torej vam hočem za druzega hlapca skrbeti. Mislím, da se vam ne bom zameril, ako grem pred ko pred od vas. Na to ni besedice črhnila, kar šla je; vedela je pa lehkó, kaj mislim. Ko sem namreč zvečer spet začel govoriti, da pojdem, rekla je poparjena: Kakor se ti zdi, Janko. Včeraj sem jej druzega hlapca pripeljal, denes je službo nastopil, jaz pak sem šel svoj pot.

Korenka (vstane). Človeka bi skoro jeza zlomila! Kako bi bil lahko postal iz revnega hlapca gospodar!

Janko (ki je tudi vstal). No mati, ali mi je bilo mogoče drugači delati? Ali morem žensko vzeti, ako drugo ljubim? Ali bi ne bil mlinarice goljufal, ko bi bil rekel, da jo vzamem.

Korenka. E, kaj goljufal! To se pozabi v zakonskem stanu. In kaj pa misliš, da bo de s teboj in z Micko?

Janko. Kar Bogú dopade. Kako se jej kaj godi?

Korenka. I kako neki; silno je obledela. In kako bi tudi ne? Slabo življenje ima pri svojem očetu; drugega ne sliši pri njem nego zmirjanje in pa grenke besede.

Janko. Uboga Micka. To je prebritko za tako dobrega dekleta, da ima takega očeta. Odpustil sem mu, ker me je iz službe signal, ko je videl, da se imava jaz in Micka rada; odpustil sem mu, dasi je veliko trpelo moje srce. Da je pak žugal svojej lastnej hčeri, najbolj poštenemu in najpridnišemu dekletu v vsej soseski, da jo kakor vlačugo od hiše spodi, tega mu ne morem odpustiti in mislim, da mu sam Bog na sodnji dan ne bode odpustil.

Korenka. In od tedaj zmirom huje ravna ž njo; zdaj še celo pravijo, da jo hoče prisiliti, da vzame nekega fanta iz Gorénje vasi.

Janko. Ako se to zgodi, mati, meni ne bode več živeti.

Korenka. Oh! ti hudobni človek! Ali hočeš Boga siliti in reči: nečem živeti, ker mi je ne daš deklice, ktere si ravno moje srce želi? Ljubi Bog ti je pa neče dati.

Janko. Skopi oče mi je neče dati; Bogu pak mislim so taki zakoni prijetni.

Korenka. To se ve da, če so pošteni. Ako pa iz tega nič ne more biti, je to božja volja;

in potem treba, da si to ljubezen iz glave izbiješ, kajti sicer neha poštena biti. Device, ktere ne moreš snubiti, ravno tako ne moreš želeti, kakor žene svojega bližnjega ne.

Janko. Ali more kdo nehati deklico ljubiti, če jo je kedaj rad imel?

Korenka. Molitev in delo pomaga povsod na svetu. Bodi pameten, Janko, in pusti jo!

Janko. Ko bi to le tako lahko bilo! Skoro celo leto sem bil ločen od nje, nisem je videl, niti od nje nisem slišal, kajti nikogar nisem hotel po njej popraševati; pa vendar je vse ostalo, kakor je bilo!

Korenka. Pa čemu bo to — — — ?

Janko. To se vé, mati, če tako vprašate, jaz vam ne vem kaj odgovoriti. Čemu človek sôpe? Zrak nima nobenega okusa, ne nasiti, ne napoji, pa živeti vendar ni mogoče brez sopenja.

Korenka. To pa vendar veš, da bi Črnot raji videl, da mu hči umerje, nego da jo dá ubozemu hlapcu za ženo.

Janko. To Bog razsodi! Pa kdo more vedeti, kaj se še zgodi? V enem letu se more veliko premeniti.

Korenka. O, vem, da se zanašaš na mlinarjevo smrt. Toda hudobno je na kacega človeka smrt se zanašati, in še celo na

smrt svojega učenika in mojstra. Tudi se lahko motiš. Dasi ima stari mlinar sušico, vendar še lahko dolgo živi; in kdo vé, če žalost popred Micke ne —

Janko. Mati ne izgovorite tega, ako me nečete ob pamet pripraviti. Saj mu ne želim smrti. Bog bo storil, kar njemu dopade, in ako Črnóta k sebi vzame, je to njegova volja, ne moja želja (vzame piščal iz svoje cule). Malo grem še ven, navadno pesmico zapiskat; zunaj se bolje razlega.

Korenka. Janko, nikar ne stori tega!

Janko. Mati, piščalka je bila moja tolažba in edino moje veselje celih enajst mesecev. Ne morem zaspati, ako ne zapiskam prej svoje večernice.

Korenka. O molči! ko bi ne vedela, komu svojo pesem piskaš.

Janko. Mati, ko sva še srečna vkup živela, veselilo jo je zmirom, ako sem za delopust pred mlinom kako sveto zapiskal. Tudi denes jo pesmica razveseli. In ali bi prav nič ne storil iz ljubezni do nje?

Korenka. Mislim, da sem ti na srce govorila kakor mati. Ako me pa nečeš poslušati, hiti v svojo nesrečo! (Odide na desno.)

Janko. V nesrečo? Ljubi moj Bog! Ali hočem kaj hudega storiti? Saj je še videti nečem, da bi je ne storil nepokorne nje-

nemu očetu, ki jej je prepovedal z menoj govoriti. Samo s piščalko jej hočem povedati: Janko je spet tukaj. (Odide skozi srednja vrata.)

Sprememba.

Soba v Črnotovi hiši.

Drugi nastop.

Županja in Micka (pridete).

Micka. Bog bodi zahvaljen, teta, da ste prišli. Oh kako težko mi je pri srcu?

Županja. To si lehkó mislim, ker je Matija došli pri očetu.

Micka. In bode gotovo mene snubil.

Županja. Nič ne maraj, Micka, denes tega ne stori. Matija je bil pri meni ter me je prosil, da bi malo sem prišla, ker bi rad sam s teboj govoril, ako tvoj oče dovolé.

Micka. Kaj z menoj bi rad govoril? Moj Bog, kaj mu hočem reči?

Županja. Mislim, da storiš po očetovi volji.

Micka. Da, hočem storiti! Dasi mi srce počí, vzamem Matija, ako le oče to želé. Hudo je že, da ne morem v vseh rečeh očetu

pokorna biti in Janka pozabiti, pa vsaj tam jim bom pokorna, kjer mi je mogoče.

Županja. Tako je prav, ljuba Micka. Matija je pošten fant, vse ga ima rado, in Bog da očito srečo kerščanskej hiši. Kakoršno koli žalost vanjo poneseš, gotovo je pozabiš. Veruj mi, predno preteče leto, že pozabiš Janka.

Micka. Nikoli, nikoli ne! Ali bi ne bila tudi nehvaležna, ko bi pozabila njega, ki me ima tako rad?

Županja. I nu to se bode videlo! Postavim, ko bi on — — tebe pozabil.

Micka. Ne, teta, nikoli ne!

Županja. Mogoče bi pa vendar bilo; in še zameriti bi mu nihče ne mogel zavoljo tega. Da iz vajine reči nič ne more biti, on tako dobro vé, kakor mi. Ako bi se mu tedaj posrečilo prikupiti se kakemu dekletu, ktero bi vsaj malo rad imel, če bi je že prav tako gorko ne ljubil kakor tebe, kaj misliš, ali bi se je ne prijel raji, nego ostal vse svoje žive dni ubog mlinarski hlapec? Kajti glej — — —

Micka (jo plašno in močno prime za roko). Teta, recite le raji naravnost, da se mi je izneveril. Jelite?

Županja. Nu, ti si pametno dekle. To je tako-le: Vzel bo vdovo mlinarico, pri ktereji zdaj

služi. Pred dvanajstimi leti sem jo enkrat videla; zala dekle je bila, temu je moral vsak pritegniti. To se ve, zdaj je že kacic trideset let stara; Janko jih ima pa tudi že kacic pet in dvajset. Pravijo, da je dobra gospodinja in precej premožna; otrók nima nič; pri velicih opravkih ne more brez moža ostati, in tako mislim je tudi prav.

Micka (ki že proti koncu ni tete poslušala, si obriše zdaj solze).

Bog mu blagoslovi njegovo gospodarstvo!

Županja (prilizovaje se jej). Tako je prav, ljuba Micka. Božja volja je, in v njo se mora človek vdati. Zdaj moraš pa tudi ti svojo dolžnost storiti, da si to reč iz glave izbiješ.

Micka. To bom tudi storila, ljuba teta, in že dolgo si prizadevam, da bi mi obveljalo. Komaj trikrat na dan se spominjam Janka; če se ga pa spomnim in me pogreje pri srcu, urno se lotim kakega težkega dela in tako se misli znebim. Zvečer pak, kedar luč ugasnem in vse potihne, potem se ve, da — —. Vedno mislim: ko bi zdaj-le kdo hotel zapeti: „Kar kol pod milim Bogom živi,“ ali: „O kam, gospod, gre tvoja pot?“ ali kako drugo sveto pesem, gotovo bi laže zaspala. Pa saj bo to zdaj vse odleglo.

(Nekdo potrka.)

Županja. To je gotovo Novakov Matija. — Le notri!

Tretji nastop.

Matija (stopi v sobo.) *Poprejšnji.*

Matija. Brez zamere, mati županja, in ti, Micka. Da ste mi zdravi!

Županja. Dober dan, Matija!

Micka. Dober dan!

Matija. Ker so oče Črnót zadovoljni, prišel sem malo sem, da z Micko govorim par besedic.

Županja. Sédi, Matija, sédi! (Primakne mu stol; vsi trije se usedejo).

Matija. Preljuba Micka, saj menda veš, da najina očeta želita, da bi midva postala krščanski par, če je sicer božja volja. Bog te je tako lepo ustvaril in od otročjih let si tako pridno in pošteno dekle, da se pač ne bodeš čudila, ako tudi jez sam to želim. Oče so mi za ta čas, dokler mi še dóma ne prepuste, vzeli v najem kmetijo v Podlomu. Najemščina ni velika, kmetija pak v lepem kraji in v dobrem stanu. To bi bilo vse prav

lepo; pa poglavitno vprašanje je vendar še, kaj ti k temu porečeš. In zavoljo tega sem te hotel vprašati, Micka, dasi to ni šega in navada.

Micka. Saj menda ne misliš tako slabo o meni, da bi se svojega očeta volji ustavljala.

Matija. Bog ne daj tega! Ko bi tako slabo o tebi mislil, gotovo ne bi hotel s teboj v sveti zakon stopiti. Zvedel bi rad, kake občutke do mene goji tvoje srce.

Micka. Mislim, da sem te vselej pozdravila, kedar si me ti pozdravil, in vselej si mi bil iz srca ljub, kedar si k nam prišel.

Matija. Da, Micka, vselej si se obnašala proti meni, kakor se spodobi poštenemu dekletu. Tega pa tudi nisem mislil. Glej, jaz mislim, da se morata dva človeka prav iz srca rada imeti, ako hočeta do konca mirno vkup živeti, eden drugemu ne zameriti, vse križe in težave voljno trpeti, kar jih Bog pošlje. Prišel sem tedaj, da te odkritosrčno vprašam in upam, da mi ti tudi tako odkritosrčno odgovoriš: ali bi mogla ti tako srce imeti do mene, kakor ga imam jaz do tebe?

Micka (po kratkim molčanju). Devici je pač težko, ljubi prijatelj, z možkim o takej reči govoriti; pa ker si tako odkritosrčen proti meni, hočem tudi jaz biti. Ako oče želé,

da ti dam roko, ne bom se branila kakor nemarna hči. Saj tudi vem, da si pošten človek, žena bo gotovo dobro imela pri tebi; in meni bode, upam, pomagat ljubi Bog, da bom, kedar postanem tvoja žena, spolnovala svojo dolžnost, da boš zadovoljen z menoj. Toda srce, ljubi moj, — to je v božjih rokah. (Vsi malo potihnejo.)

Županja. Ljubi Matija, sam si željo razodel, da bi Micka odkritosrčno govorila s teboj; zatorej jej ne smeš zameriti — — —

Matija. Saj jej tudi ne zamerim, še hvale sem jej dolžan; bolje poprej nego pozneje. Pa saj se človek tudi ne more tako hitro udati, če je že prej kaj imel v srcu. Toda pustimo to. (Poda Micki roko.) Zdrava bodi, Micka, in Bog ti pomagaj, če bi se kedaj z očetom imela pisano gledati. Povedal jim bom, da z nama ni božja volja. Zdrava ostani!

Micka (se mu zahvali molčé).

Matija. Bog vas obvaruj, mati županja; zahvaljujem se vam za vse dobro.

Županja. Ej, ljubi Matija, ne vem, za kaj bi se mi imel zahvaljevati. Z Bogom, tedaj! Srečno hodi do doma! Pozdravi mi očeta in mater.

Matija. Hvala lepa! (Odide.)

Črti nastop.**Županja in Micka.**

Micka. Oh, ljuba teta, ali sem pa tudi prav storila?

Županja. Prav, prav, Micka! Človek vselej prav stori, kedar resnico govori, kajti resnico Bog ljubi.

Micka. Oh oče me bodo hudo zmerjali.

Županja. Grem k njim, da jim povem, kako se je to godilo. Videli bodo vsaj, da nisi nič druzega storila, nego da si odkritosrčno odgovorila na odkritosrčno vprašanje.

Micka. O ljubi Bog, vendar nisem prav storila. Kako lahko bi se zgodilo, da bi prišel kak drug me snubit, ki ni tako pošten fant kakor je Matija, in ki bi bolj očetovih denarjev želel nego mojega srca. Potem moram pa vendar ubogati in slabšega vzeti, ker boljšega nisem hotela.

Županja. Oj Micka, kolikrat si v cerkvi ali pa z Jankom pela: „Živo ver'jem, trdno upam, srčno ljubiti' te želim.“ Kaj pomaga petje, če dobri uk ne ostane v srcu? Ako si kristjana, zaupaj v Boga, njemu se priporoči!

Micka. Prav imate! Pri vednem strahu človeku nehoté srce upade, da pozabi ljubega

Boga. Ne! On sam najbolje vé, da ga nisem pozabila, da vanj upam vsak čas.

Županja. Tako delaj in gotovo najdeš tolažbo. Jaz bom že z očetom govorila; denes vsaj ne smejo hudi biti, ker je prva adventna nedelja; ta sveti dan naj ti vsaj mir dadé. To se ve, da čisto brez jeze in krega ne bode, pa saj mora otrok od očeta kaj prebiti, kar bi morda od kacega drugzega ne.

Micka (ki tete ni poslušala). Povedite mi, teta, ali je mlinarica stara?

Županja. Saj sem ti že povedala da okoli tridesetih.

Micka. Ne zamerite mi, nisem slišala. Nádejam se, da ga ima rada, presrčno rada in dobre dni bode pri njej užival (začne počasi jokaje govoriti). Vesela bode ž njim, kedar bode on vesel; žalostna, kedar bode on žalosten. Pa zakaj bi bil žalosten? Saj bo srečen — imel bode kar bo srce želelo.

Županja. Micka, kaj si takó izbijaš iz glave misel na Janka? (Obriše jej solze.) Če tako delaš vpričo mene, kaj še le počneš, kedar boš sama! Dete, dete, jako mi težiš srce.

Micka. Ljuba teta, ne bodite še vi hudi, če ne, jaz se ne bodem vedela kam obrniti.

Lahko noč! Govorite z očetom! Kregajo naj me, to sem zaslužila; samo v mesto k rodbini naj me nikar ne dadé kakor so mi že enkrat pretili. Ko bi morala iti k tem grdim ljudem v velike tamne hiše, koj mi raji grob izkopljite!

Županja. Hu, Micka, to so grde misli. Ne pojdeš v mesto ne, dokler pri mojem bratu kaj zda beseda. Le potrpi, vse se more še na bolje obrniti, nego misliš. Lahko noč tedaj!

Micka. Lahko noč, teta! Sladko spite!

Županja. To tebi želim. Le prav pobožno moli in kmalu boš zaspala. (Poda jej roko, potem odide.)

Micka (čez nekaj časa). Na bolje se bode obrnilo? Kaj li hoče bolje biti? Saj je vse proč. (Omolkne.) Da, da, saj ima res prav. Kaj bi zastonj upal in čakal! — Mislím vendar, da bi zvesto srce v vsem ne imelo prav. — Saj bi tudi jaz Matiju rada dala svojo roko; pa to je kaj družega: jaz imam očeta, kteremu moram biti pokorna. — Kaj pa, ko bi bil slišal, da jaz vzamem Matija, in bi bil iz žalosti in obupa — —? Ne, ne! Potem bi počakal, da bi se za trdno prepričal. — Oh, vse je proč! — — Sicer sem večkrat mislila: ko bi mu sreča dala zaklad najti ali premoženje podedovati, ali ko bi ljubi Bog mojega

očeta srce omečil. — Zdaj pa ne more nič več pomagati, ne sreča ne nič. Na koga hočem zdaj misliti? Zvečer ali v nedeljo v tihej sobi sama sedéč ne bom imela duše, ktere bi se spominjala. Uboga zapuščena sirota ne bom imela človeka na širocem svetu, ki bi z menoj enako mislil, enako čutil! (Obriše si solze potem srčneje.) Bog bode pomagal! (Ugasne luč.) Grem počivat. (Od daleč se začuje na piščalki viža pesmi: „O kam, gospod, gre tvoja pot?“) Jankova piščalka! — On je tukaj! — Zvest mi je ostal; Moj Bog, moj Bog! (Pade na kolena.) O kam, gospod, gre tvoja pot!

(Igrališče se zagrne).

Drugi akt.

V mlinarja Črnóta hiši.

Prvi nastop.

Županja in Micka.

Županja. Prišla sem, da še enkrat spregovorim s tvojim očetom resno besedo. Kaj bode iz tega! Od dne do dne si bledejša in oči se ti zmirom globeje vdirajo. To je žalosti znamenje in žalost je huda bolezen. Čudno čudno se ta reč izide, Micka, če se ne bodeš varovala.

Micka (mrzlo in jako žalostno; tako tudi v vsem nastopu). Molim in delam; kaj morem še več storiti?

Županja. Ne misliti na njega, ki je tvojemu očetu trn v pēti in kteremu te ne dadé po nobenej ceni ne.

Micka. Ali sem jih mar tega prosila? Ali sem jim kaj tožila? Ali so videli kako solzo v mojem očesu?

Županja. Bog me varuj, da bi ti kaj očitala! Ti si dobra hči; nihče te ne more grajati.

Micka. In vendar mi oče vsak dan in vsako uro kaj očitajo. Ko grem spat, oni me kregajo in zmérjajo; ko se zjutraj zbudim, jezé se že nad menoj. Do polnoči se jočem zbog pretečenega dné; po polnoči se bojim prihodnjega. Morda zavoljo tega bledim.

Županja. Zatorej hočem še enkrat s tvojim očetom govoriti.

Micka. Nikarte, teta. Saj vidite, da minéva dan za dnevom, in tako bodo minuli vsi do konca.

Županja. Kako misliš to?

Micka. Zmirom sem slišala in verovala, da Bog vsacemu samo toliko naloži, kolikor more prenašati. Tako reši tudi mene o pravem času.

Županja. To je res; vendar bi enoindvajsetletna deklica kaj tacega celó misliti ne smela. Tisti čas je še daleč, ako Bog hoče.

Micka. Ni daleč ne, teta; kar blizu je.

Županja. Kaj mi praviš ti, nesrečno dete? Kako moreš to vedeti?

Micka. Prav lehkó, teta. Lansko pómlad, k sem bila ravno prav žalostna, vprašala sem kukavico, koliko let bom še živela. Samo enkrat je zakukala.

Županja. Ej, kdo bode kaj tacega veroval!

Micka. To se je že velikrat spolnilo. In — ali

bi ne bilo prav? Oče hočejo po vsej sili, da Janka pozabim; tega pa ne morem, niti ne smem.

Županja. Zakaj ne smeš?

Micka. Odpovedal se je svojej sreči, prav takrat ko sem jaz imela družega vzeti. Ko bi ga zdaj pozabila, ne bila bi vredna, da me solnce obseva.

Županja (proti oknu kazaje). Glej, oče gredó domú. Pusti me samo ž njimi; prav na serce jim hočem govoriti.

Micka. Nikarte, teta, da jih še bolj ne razkačite.

Županja. Le pojdi, le, Micka.

Micka. Videli boste, da mi ni več pomagati.

(Odide.)

Županja. Daleč je prišlo. — Ljubi Bog, ko bi dekleta izgubili! — Svojo vest si hočem čisto ohraniti ter govoriti, dokler je še čas.

Drugi nastop.

Črnot (pride z mrtvo sovo v roci). Za njim mlinarski
hlapec. *Županja.*

Črnot (županje ne pogledavši govori proti sovi). He, he, ali te imam, šmentani prerok! Ali boš zdaj dala mir ljudem ponoči, ti preklicana

mrtvaška ptica? Aha, druge si hotela v jamo zevpiti, pa si pela sama sebi bilje. (Mlinarskemu hlapcu.) Ptič si, Andrej, dobro si jo počil.

Županja. Dober večer, brat!

Črnot. Oho! Dober večer! Dober večer!

Županja. Oj, moj Bog, Matevž, kaj imaš pa tu?

Črnot. Svojo božično potico. Ali ni nocoj sveti večer? Mrtvaškega ptiča, ali vidiš? Dve noči je sedel na mojej strehi, kakor bi djal, da ni družih streh v vasi. Nocoj je hotel spet vpiti, he, he! — tretji pot in še celo sveti večer; pa ta-le (pokaže hlapca,) mu jo je zasolil. Pojdi sem, Andrej! (Hlapec stopi k njemu.) Dobro znaš meriti. (Da mu denarja.) Na, pij na moje zdravje! Toda trikrat — da veš — trikrat! (Da mu sovo.) Tega-le polnočnega pevca mi pa na dvorišči na vrata pribij! Dobro ga pribij! Ondi naj poje nôči in viharju če hoče, ter plaši, kogar mu drago! Pojdi! (Hlapec odide.)

Županja. Ljubi Matevž, jako rada bi s teboj spregovorila resno besedo, ko bi me hotel poslušati.

Črnot. Le govori, le!

Županja. Brat, reč s tvojo hčerjo se mi zdi nevarna. Peša, da se jej kar vidi.

Črnot. Kaj? Peša? Ali družega nič ne veš? O tej reči mi ne govori besedice več!

Županja. Menim le, da vedno bolj bleđi. Strašno bi bilo vendar, ko bi jo srčna žalost spravila pod zemljo v njenej cvetočej mladosti.

Črnot. Ne bila bi kar velika škoda za tako sprideno stvar, ki je zavrgla svojo srečo zavoljo tega, ker se je srce njeno priraslo na berača.

Županja. Nikar se ne pregrešaj. Bog te utegne udariti ter ti edinega otroka vzeti. —

Črnot. Da bi te strela! Kaj misliš, da bom molil kozje molitvice, ker spaka bleđi ter dobiva vdrte oči? Zakaj pa bleđi? Ali je mar lačna in žejna? ali prezéba? ali jej pomanjkuje obleke? In če se njeno obličje obéli kakor apno in če se jej oči vderó v sredo glave, Matevž Črnot bode delal po svojej glavi.

Županja. Premisli vsaj dobro, predno ni prepozno. Pomisli, vendar da potrebuješ človeka, ki bi ti pomagal. Šestdeset let že šteješ, časih si celo bolehen in — — —

Črnot. To ni res! Zdrav sem, kakor riba. Nikoli nisem bil tako trden, kakor sem zdaj. Dobro vidim, dobro, kaj vam ni prav. Smrti moje čakate, ker časi zakašljam. Pa izpodletelo vam bode; kakor gotovo res živim, tako silno se motite.

Županja. Ne, Matevž! Bog ti daj še dolgo ži-

veti. Pa umrjoči smo vsi, tudi tebe enkrat vrsta zadene in nič ne moreš soboj vzeti — — —

Črnot. Nič, prav nič, to je res; in ker je res, videl bi raji, da bi nikdar ne bil prišel na svet. Dosti slabo da ne morem nič seboj vzeti. Pa beraču vreči v goltanec svoje težko pridobljeno premoženje, to bi bilo še desetkrat slabše.

Županja. Za kaj je pak božji blagoslov — —

Črnot. Božji blagoslov? Grom in strela! Ali padajo mar denarji iz nebes kakor dež, ali rastó mar v gozdu, kakor smerekovi stêrži? Glejte si no! Koliko sem pa imel, ko sem po očetovej smrti prevzel mlin? Pohištvo je bilo še na pol podrto od zadnje francoske vojske; mater sem moral odrajtati, tebe izplačati, meni pak je malo več ostalo nego nič. Pa delal sem, varoval in stradal, z želodcem sem se prepiral za vsak grižlje in s petelinom sem se skušal, kdo se prej prebudi, kdo prej vstane. To se ve, tudi bi bil časi rad poskočil, ko so se fantje z dekleti sukali v krčmi; tudi bi bil rad zavpil: Heja, godci, še eno! Rad bi bil tudi poln bokal imel pred seboj, pa ogle dal sem denar po vseh straneh — ter molčal. Kar imam jaz, sem si zaslužil,

zaslužil s težkim trudom in varovanjem, in pa pošteno pridobil. Vprašam: kedaj je kdo dajal pravičnišo mero nego Črnot?

Županja. Res, brat, kar imaš pridobil si si pošteno, to je znano Bogu in ljudem. Pa kaj ti pomaga vse tvoje premoženje, ako svoje edine hčere nečeš osrečiti? Gledi, tvoja rajnica je tudi lepo premoženje —

Črnot. Da, ali bi jo bil pa jaz dobil, ko bi prej dvanajst let ne bil hraneval? Da je nikoli nisem dobil, zdaj tudi nebi imel tako spačenega otroka na glavi. Ne, ne! Bila je moje edino veselje na zemlji. Delo je bila njena radost, rač najljubši jej lišp. Veselila se je z menoj, kedar sem bil kaj dobro prodal ter zopet par cekinov primenjal. Kar je umrla, nisem užil nobenega veselja več, kajti vi vsi ste mi sovražniki.

Županja. Jako krivo nas sodiš ljubi brat — —

Črnot. Kako to! Ko bi ne bili moji sovražniki, ne prigovarjali bi mi, naj vzamem zéta, ki bi me desetkrat na dan ozijal, ali nimam ene gùbe več na čelu, ali ene grbe več na licih; ki bi od veselja ne vedel kaj početi, ko bi enkrat zakašljajal; ki bi ne mogel pričakati, da bi me smert pokosila!

Županja. Vsega tega bi Janko ne počel. Dobra, zvesta, poštena duša je.

Črnot. Tri sto vragov! Če pomislim, da bi ta fantalin, ta berač tukaj posédal kakor mojster in gospodar v mojem novem pohištvu, v mojem lepem mlinu s štirimi tečaji, da bi se šopiril z mojimi novci, valjal po mojej klopi ter pohajkoval o delovnikih — pojdi, pojdi! dosti imam tega! Pojdi in ne hodi mi več pred oči!

Županja. To ni po bratovsko, Matevž! Pa naj grem! Prosila bom Boga, da ti srce omeči, dokler še ni prepozno ter te tako obvaruje kesanja. Zdrav ostani! (Odide.)

Črnot. Kaj? Ali sem se zato trudil po dnevi in po noči, v mrazu in vročini, da bi še gospodar ne bil v svojej lastnej hiši? Da bi otroku djal: Tu je vse moje premoženje, daj ga beraču, ki tvojim očem dopade, grem jaz namesto njega beračit. To bi bil vrag! Pokazati jim hočem, da sem jaz gospodar; konec hočem narediti tej reči! (Gre k vratom ter kliče:) Micka! Micka! (Vrnivši se.) Pri miru me bodo pustili videč, da laže Triglav premaknejo nego meni srce omeče.

Tretji nastop.

Micka (pride). **Črnot.**

Micka. Ali ste vi klicali, oče?

Črnot. Da, jaz. Pojdi sem, ljuba Micka, pojdi!

Micka. Kaj — pa — ho — čete?

Črnot. Tvoja ljuba tetka mi pravijo, da si od dne do dne bledejša. Kaj pa ti je, preljubo moje dete? Kaj pa naj storim, da zopet dobodeš rudeča lička? Ali hočeš mar punčko, ali tistega preljubega Janezka?

Micka. Ne, oče, saj vem, da vam je zopern in tudi ne morete reči, da sem ga vas kedaj prosila.

Črnot. Ne, ne! Samo po ljubej tetki si mi sporočila, da umerješ, ako ga ne dobiš. Nikar ne umri, ljuba moja jarčka, nikar ne umri! Kaj bi počel brez tebe na svetu?

Micka. Oh, oče, nikar tako ne govorite — —

Črnot. Ali naj grem mar od hiše, ljubo moje srčice, da se umaknem tvojemu ljubemu Janku? Iz srca rad, prav z veseljem. Samo toliko še počakaj, da bisage poiščem, ter si palico vrežem v domačem leščevji. Ti si dobro dete, kaj ne, saj mi bodeš tudi kaj dala, kedar pridem spet na svoja vrata kruha prosit!

Micka (se glasno razjoka). Oče, oče, kedaj sem se

tako hudo pregrešila, da me tako zaničujete. Da se je moje srce vdalo možu, kterega vi ne morete trpeti — Bog mi je priča — da se je to zgodilo, ko sama nisem hotela, ni vedela; in saj sem zbog tega voljna vas v vsem slušati, kar mi je le mogoče. Bog daj, da bi še veliko let zdravi uživali svoje premoženje, vendar mene pustite od hiše, ker sem vam trn v pēti. Delati sem se učila in kmalu najdem službo.

Črnot. Službo? Ti nesramna stvar ti! Kaj moja hči bo hodila služiti? Mlinarja Črnota edina hči; pa dekla? O ti spačena, nesramna stvar! Da, šla boš, šla, pa ne služiti! Poberi svoje cunje! Jutri greš v Ljubljano k teti!

Micka. Za Boga svetega! Če imate še iskrico usmiljenja sè svojo nesrečno hčerjo, ne pošiljajte me tje, kjer bi morala umreti, kjer bi me do smrti z besedami pikali. Oh, oče! kdo ve, kako kmalu vas Bog k sebi pokliče in še na svojej smrtnej postelji — — —

Črnot (se strese). Molči, zanikarno dete! Poslušaj me! Ali boš pozabila tega vlačugarja?

Micka. Bom, pozabila, bom!

Črnot. Dobro! Njegovega piskanja ne morem trpeti; saj je brez njega dosti ptičev, ki

pojó mrtvaške pesmi. Tedaj, poslušaj me! Ako še enkrat slišim tega postopača piskanje, in ako se mi do novega leta ne spravi iz vasi, moraš ti v mesto iti tako gotovo, kakor je Bog v nebesih!

(Nekdo potrka na vrata.)

Črnot. Le notri!

Čtrti nastop.

Luka (pride). *Poprejšnja.*

Luka. Dober večer, oče Črnot!

Črnot. Bog daj! (Micki:) Pojdi in pomisli, kar sem ti rekel. (Micka odide.)

Luka. Kako je kaj, oče Črnot!

Črnot. Prav dobro, hvala Bogu, prav dobro. Nu, kaj ste pa vi prinesli dobrega, ljubi Luka?

Luka. E, ljubi oče mlinar, nič posebnega. Če se ne motim, sporočili ste mi, naj enkrat sèm pridem. Tukaj sem tedaj.

Črnot. Sporočil sem vam sem priti? To je prav! Z vami imam govoriti. Nekaj mi boste storili. Za trud vam dam vagan pšenične moke za te praznike.

Luka. Lepa hvala zánjo! Kaj tacega se že vzame; pa tudi brez tega vam rad postrežem. Kaj pa je?

Črnot. Znano vam je, da nekako težko sopem. Prav za prav imam to nadlogo že iz otročjih let; saj se še spominjate, ko sva skup v šolo hodila — — —

Luka. To se ve, da — se ve, da sva skup v šolo hodila.

Črnot. Taka nadloga je pa z leti huja.

Luka. To se ve, da.

Črnot. Rekli ste on dan — kako je že bilo? Kaj ste rekli?

Luka. Kaj sem rekel? Aha, zdaj mi je na misel prišlo. Če gre kdo na sveti večer med dvanajsto uro in eno na pokopališče in vzame prsti iz novoizkopanega groba ter si jo položi na prsi, koj se iznebi naduhe.

Črnot. Res je, tako je bilo.

Luka. In to gotovo pomaga, verujte mi!

Črnot. Tako, tako. Glejte, sinoč mi je to spet v glavo prišlo, ker nisem mogel spati; kajti vrana ali kavka se je vsela na mojo streho — — —

Luka. Sova, oče Črnot, sova.

Črnot. Kaj pravite, sova? Sova tedaj je bila? Ali ste jo tudi slišali?

Luka. Nisem je slišal sicer, pa vaš sosed Juri mi je pravil.

Črnot. Glejte-si no! Ljudje se že celo pečajo za ptiče, ki sedajo na mojo streho. Nu, morda da je bila sova. Andrej je pred eno ustrelil — he! he! — zdaj je zunaj na vratih nabita — ta je skupila!

Luka. Nu, oče mlinar, spomneli ste se tedaj —

Črnot. Kar ste mi rekli — da; in ker je nocoj sveti večer — — —

Luka. To se ve, da; in nov grob imamo tudi.

Črnot. Lekko mi tedaj to storite ter prgišče take prsti prinesete.

Luka. Ne, tega ne storim. Sami morate po njo iti.

Črnot. Kaj moram? Prodrto! Ali moram ob polnoči na pokopališče iti?

Luka. Drugače ni mogoče. Spremim vas pa že, če hočete.

Črnot. Spremite me? — Dobro! to mi je všeč. Pa — hm — (skrivaj) pravijo, da se to noč marsikaj tam godi —

Luka. To se ve, to se ve da, marsikaj strašnega.

Črnot. Pravijo, da gredo vsi to noč v cerkev, kar jih mora drugo leto umreti.

Luka. Da, da, to je res; prav ob polnoči. Greva pa malo pozneje; in če bode v cerkvi svitlo, nikar ne glejte tje.

Črnot. Prav, prav, kaj mi je treba tje gledati! Skup greva tedaj?

Luka. Pridem po vas.

Črnot. Ni treba, ni treba. Ko polnoči odbije,

počakite me pod veliko lipo pod farov-
žem. Zdaj pak pojdite z menoj, da vam
moke namerim. — Tedaj prav ob pol-
noči! — Predrzen sem, pa naduha je tudi
huda reč — to se ve, malo predrzen,
da hočem bolj zdrav biti, kakor sem,
pa naduha je huda reč. (Gre, Luka za njim.)

Sprememba.

V hiši vdove Korenke.

Peti nastop.

Janko (pripelje) **Micko**, (vso zasopeno).

Janko. Oh ti moj ljubi Bog, kaj se je pa
zgodilo? Pojdi sem, ljuba Micka, sedi!
(Pelje jo k stolu ter jo sili, da se usede.) Tako. Od-
dehni se, ljuba Micka! Bog, vsa si upé-
hana, srce ti bije, da se kar sliši.

Micka (še brez sape). Saj — ni — čudo —

Janko. Nikar še ne govori, Micka, le počaki,
da spet sapo dobiš. Bom že še slišal.
Kar ustrašila si me, ko si tako zasopena
priletela v hišo; gotovo bi bila pala na
tla, ko bi te ne bil z rokama ujel. Ne-

beški oče, ko bi bila pala, gotovo bi si bila čelo prebila na tleh.

Micka. Oh — tete sem hotela prositi, da bi bili sèm prišli, pa jih ni bilo doma — tekla sem v strahu sama sèmkaj — in še zadaj za hišo — da bi me nihče ne videl.

Janko. V strahu? Moj Bog, kaj se je pa zgodilo?

Micka (vstane ter se plašno ozre). Ali matere ni doma?

Janko. Ni jih, šli so malo k sosedu y vás.

Micka (še vedno plašna). Ko bi jaz — — —

Janko. Ali grem po nje?

Micka. Ne, le tu ostani, Janko. Saj je vse eno.

Janko. Kako to, Micka? Povedi mi!

Micka. Nekaj bi te rada prosila, Janko.

Janko. Prosila? Le povedi mi, kaj imam storiti!

Micka. Ne piskaj več zvečer na piščalko, zunaj namreč pred vrati.

Janko. Da bi več ne piskal? Ljubi Bog, ali te to več ne veseli, Micka?

Micka. Te besede nisi iz srca govoril. — Da bi me več ne veselilo? Saj je to edino moje veselje, ki mi je iz srečnih dni še ostalo. Pa prositi te moram vendar — —

Janko. Oh, ta prošnja je žalostna; pa tudi iz srca ni izrečena. Zakaj bi pač več ne piskal? Gotovo so te oče zavoljo tega žalili.

Micka. Oh, da je bilo samo to!

Janko. Ljubi Bog, ali so te mar celo topli?

(Srdito.) Ako so to storili, jaz — — —

Micka. Nikar ne, Janko, nikar! Pretíli so mi pa, ako še enkrat zaslišijo tvojo piščalko, da me pošljejo v mesto k teti. Saj poznaš trdosrčne ljudi v Ljubljani. Nikoli bi se jim ne obrnila prav, nikoli bi ne sedela spodobno, nikoli bi jim ne spregovorila besede, da ne bi me zasmehovali; in ker dobro vedo, da se midva ljubiva, zmirom bi mi to ljubezen očitali ter me z besedami zbadali.

Janko. Več ne bom piskal, nikoli več, ljuba Micka. Do zdaj je bila piščalka moja edina tolažba, pa ti ne smeš zaradi nje v mestnih zidovih veneti, kakor roža presajena iz vrta na suh pesek, ne bodo te zasmehovali, ker imaš ubozega Janka rada. Grdo pa je, da ta starec — — —

Micka. Janko, oče moj so!

Janko. Bogu bodi potoženo! Kaj pa imajo na moje piskanje? Ali morda kake razuzdane piskam? kali? Ali niso bile zgolj svete pesmi, ki morajo vsacega človeka srce geniti? Dobro, dobro, umolkniti mora moja piščalka kakor kamen. Jaz pa tudi ne ostanem več tukaj; kajti zdaj nič več ne vem, kedaj se mene spominjaš.

Micka. Oh, Janko, kolikrat mislim na te!

Janko. Pa vendar ne vem več, ob kateri uri; veselilo me je vselej, kedar sem piskal,

ker sem za gotovo vedel: zdaj-le se me spominja Micka. Ne, ne! Boljše je da spet grem in šel bom še te dni.

Micka. Oh, tako sem nesrečna, da se ti moram zahvaliti za to, kar me v serce zbada. Da, Janko, ako hočeš zapustiti vas, ne bom ti branila. Celó prositi sem te hotela tega, pa nisem se upala.

Janko. Kaj ti me želiš izpred oči, Micka?

Micka. Vidiš, oče mislijo, da ni dobro, ako se vidiva in bodi-si tudi samo ob nedeljah. Za tega voljo me hoté v mesto spraviti, ko bi ti čez novo leto ostal v vasi.

Janko. Zavoljo njih tedaj moram iti? Tudi to še! Ne, ne! ker oni hoté, prav za to ne grem. Kaj? Ali si mar domišljajo, da ker so bogat mlinar, smejo ubozega mladeniča zapoditi kakor psa, kedar se ga gospodar naveliča? Tega naj nikar ne mislijo: jaz ostanem v vasi!

Micka. Teta so mi povedali, da greš o veliki noči spet služiti. Saj ne more drugače biti. Ako pak ta čas ne veš, kam, le tu ostani; če me prav v mesto pošljejo, oni me bodo že spet domu vzeli, ko ti odideš služiti; saj me bodo vendar pri hiši pogrešali. In ene kvatre bom že pretrpela, da le vem, da ne bo zmirom.

Janko. Ne, na mojo vero, da ne, Micka! Za-

voljo mene nimaš ne ene minute pri teh hudih ljudeh preživeti. Rajši se dam živega pokopati! O novem letu grem. Vse enako mi je, kje останem in že vem, kje bom ostal.

Micka. Ah, kako mi je hudo pri srci, da prav nič ne morem za te storiti, ti pa za me toliko.

Janko. Bog ne daj, Bog ne daj!

Micka. Ali misliš, da ne vem, da si zavoljo mene odpovedal se svojej sreči?

Janko. Nikakor ne, Micka, nikakor ne! Vem, da so ljudje o tem govorili, kakor govoré o vsakej reči. Mlinarica pa gotovo ni na to mislila.

Micka. Zakaj hočeš lagati, Janko? Dasi mi je težko, da si izgubil kruh, vendar mi tudi dobro dé, da si ohranil zvesto srce in pa da si vreden, da te ljubim. To sem zvedela po ljudeh, katerim je ta reč znana.

Janko. Vse enako, Micka. Ali je mogoče eno ljubiti, ko bi z drugo môgel srečen biti?

Micka. Jaz ti tvoje zvestobe in ljubezni ne morem povrniti, ljubega Boga pa hočem noč in dan prositi, da ti povrne z dolgim življenjem, zdravjem in veseljem. Če te spet sreča poišče, ne ogibaj se je, prosim te. V srce me bode veselilo, ako boš srečen.

Janko. In to moreš ti reči, Micka? Pa vendar praviš, da me ljubiš!

Micka. Ne pregreši se o meni, Janko, Bog daj, da bi našel na tem svetu še eno — —

Janko. Nikar tako ne govori, ljuba Micka!

Micka. Zakaj ne, Janko? Ali nisva oba krščansko odgojêna, vedoča, da le očetov blagoslov otrokom zida hiše. Midva nikakor ne moreva doseči očetovega blagoslova. Gotovo nečeš da grešim na božjo zapoved; ločiti se morava tedaj, ter vse upanje pustiti.

Janko. Ah, Micka, ali bi ne bilo mogoče, da bi se oče premislili?

Micka. Ni, ni mogoče. Njihova volja je trdna kakor skala, nepremična kakor gora. (Poda Janku roko.) Z Bogom, Janko! Ljubi Bog naj te varuje na vseh tvojih potih. Vedno bodi dober in pobožen, kakor si bil do sedaj, tudi jaz hočem biti in tako se zopet vidiva v nebeškem kraljestvu. (Hoče svojo roko iz Jankovih izleči.)

Janko (jo trdno drži). Ne, Micka, ne smeš iti!

Micka. Ako me ljubiš, pusti me! Še sèm bi ne bila smela priti; pa ker sem se bala očetovega groženja, prišla sem vendar.

Janko (izpusti njeno roko). Oh, Micka, ne bodi taka!

Micka. Pomiri se! Zakaj bi strah in nemir trpela? Kdo vé, kako hitro bode vsega konec! Z Bogom! Do smrti se te bom spominjala! (Hoče iti.)

Janko. Micka, če greš, vsega je konec! Potem je življenje moje brez vse vrednosti; ne vem, čému bi živel.

Micka. Janko, jako mi srce vznemiruješ.

Janko. Z Bogom! da, da, z Bogom! pa ne za vselej. Upanja svojega ne izgubim. Ne! Upati hočem do smrti; upati hočem vsemu svetu vkljub! Kako bi sicer mogel le en dan živeti?

Micka (spet stopi nekoliko stopinj proti Janku). Izroči gospodu svoje poti in upaj nanj — on bo — (jok jej zaprè besedo, in s zastorom si obraz pokrivši gre.)

Janko. Šla je! Zdaj je vsega konec, vsega konec! Vse veselje in vse upanje, vsa to lažba je izgubljena! Za me ni pomoči več. Tako mi je, kakor bi mi skala ležala na prsih, kakor bi me tlačil ves svet. Ven me vleče. (Urno vzame piščalko s stene ter hoče oditi, pa obstoji.) Ne smem! Stari Črnot ne privoši nikomur veselja in groza ga je svetih pesmi kakor vruga. Ne smem! Tedaj tudi nečem! (Trešči piščalko ob tla, da se na kosce razdrobi. Smejé.) Dolge zvestobe plačilo! (Pobere kosce.) Omolknila si; in — stari satan tudi omolkne, kedar ga smrt trešči na mrtvaški oder! (Obrnivši se urno odide.)

(Igrališče se zagrne).

Tretji akt.

Soba v Pivkovej gostilnici; na desnej miza in več stolov,
na levej olišpane jaselce.

Prvi nastop.

Pivek in Meta (imata pred jaselcami opraviti sè svojima otrokoma). **Janko** (sedi pri mizi, na kateri stoji frakelj žganja z malim kozarčkom).

Pivek. Dosti je za denes, otroci! Jutri bo tudi še en dan. Meta, spravi otroke v posteljo, kajti pozno je že.

Meta. Precej, precej; otroci! čas je da greste spat. (Prime otroka, ki se branita.)

Pivek (to videvši z ostrim glasom). Nu, ali ne gresta?

Meta (otrokoma). Pojdita, pojdita, da ne bodo oče hudi.

Pivek (roke nanje položivši). Angelj varuh vaju varuj!
(Meta odpelje otroka na desno; Pivek gleda nekaj časa zamišljenega Janka.)

Pivek. Nu, Janko, kaj si tako tiho; saj menda veš, da pravijo: Veselite se z veselimi!

Janko (predramivši se). Z veselimi!

Pivek. To se ve da mlad fant ni vajejen otročjega hruma; tacemu pa dobro dé, kakor sem jaz.

Janko. To se ve, če Bog tako obrne.

Pivek. Res je lepa reč oče biti. Veruj mi, ko bi še enkrat toliko delal, kakor delam, in ko bi vse leto ne imel družega praznika nego tega, ne držal bi se kisló. Pa saj boš sam videl, kedar prideš na moje mesto.

Janko. Na tvoje mesto? Kaj me dražiš?

Pivek. Bog me varuj tega! Dobro vem, da ti ljubezen ne gre po volji, pa zbog tega, tak korenjak kakoršen si, ne smeš klaveren biti. Saj veš, da enkrat bode tudi pri nas semenj; s časom se more vse premeniti.

Janko. Vse je zastonj! vse je izgubljeno! (Izprazni svoj kozarček.)

Pivek. Tega ne sme nihče trditi, kajti kdo ve, kaj ljubi Bog še vse stori. Bog časi še le začne, kedar mi mislimo, da je že vsega konec. Ali se ni meni prav tako godilo? Ker mi rajnik tast ni hotel dati moje Mete, šel sem v obupanji k vojakom. Bil sem z Napoleonom na Ruskem, pa mi ni žal, da sem bil. Potem sem ležal ranjen eno zimo v bólnici in ko sem ozdravel, mi je slabo predlo. Za vojake

nisem bil več, v mošnji nisem imel okroglega in tako sem potreboval celo poletje do doma, ker sem tu i tam ljudem za plačilo delal, da nisem bil prisiljen beračiti. Mudilo se mi pa tudi ni. Mislil sem si namreč: Meta je omožena in kaj me družega čaka nego težko delo ali pa stradež? Pa sam dobro veš, kako je bilo vse drugače, ko sem prišel. Meta se ni še omožila, stari je ležal na smrtnej postelji, in ta postelja je trda postelja, na kateri se človek omeči. Potreboval je človeka, ki bi mu pomagal; jaz sem umel kmetijo. Da sem priden in pošten, to je vedel; in tako se je vse dobro izšlo ko sem mislil, da bo de najhuje. Zakaj bi tudi s teboj ne — — —

Janko. Izgubljeno je — — vse je izgubljeno!
(Spet pije.) (Meta se vrne ter gasi med daljnim pogovorom luči pri jaselcah.)

Pivek. Na svetu je tako kakor na vojski. Kedar vojščak izgubi pogum, gotovo je premagan. Tu je treba misliti: glavo po konci in hajdi naprej! Sreča se morda čez noč vrne!

Janko (pokaže razdrobljeno piščalko). Tu je moja sreča.

Pivek. Oj Janko, kaj hočeš s tem reči?

Janko. Ali ne vidiš? Razdrobil sem piščalko, ki mi je bila za Micko najljubša.

Meta. Péj, zakaj pa Janko?

Janko. Ker mi mlinar tudi te ni privošil. Rekel je, da, ako mene še enkrat sliši piskati, pošlje Micko k hudobnej teti v mesto, kjer bi jo do smrti jezili. In čemu bi mi bila piščal, ako nesmem več Micki nanjo piskati?

Meta. Stari, grdi lakomnik, saj bi imel vendar že pomisliti, da stoji z eno nogo v grobu.

Pivek. To je pač hudo; toda Janko, ti se ne vedeš, kakor bi se moral tak fant vesti.

Janko. Izgubljeno je, izgubljeno! (Pije.)

Meta. Ne tako; Stari Črnot ima naduho; kdo ve, če bo še kedaj slišal kukavico. Potem bo pa Micka najbogatejše dekle v vasi ter lahko stori, kar hoče.

Pivek. Kaj spet blebetaš, Meta? Ve ženske vedno klepečete ne védi kaj. Nobenega ne sme človek sè smrtjo svojega bližnjega tolažiti; slabo je, če se kdo na to zanaša.

Meta. Ej zakaj, Juri? Na svetu mora vedno drug družemu prostor delati. Za tega voljo pa ni treba nobenemu voščiti smrti.

Pivek. Da, to je pravo. Ako se kdo na svojega bližnjega smert zanaša, gotovo se speče. Kajti pomôli hudemu vragu mazinec, pa te zagradi za vso roko.

Drugi nastop.

Luka (pride). **Poprejšnji.**

Luka. Dober večer vsem skupaj!

Pivek in Meta. Dober večer!

Meta. Nu, oče Luka, od kod pa vi nocojšnji večer?

Luka. Moja gospodinja, smrt ne vpraša nič za večer, naj bo svet ali kak drug, in davi, ne brigaje se za pratiko. Ker imam na pokopališči opraviti, hočem si malo srce ogreti. Frakelj grenkega, Meta!

Janko. Meni tudi še, teta! (Jej pomoli kozarček.)

Pivek. Ne pij preveč, Janko! Je že čez tvojo mero!

Janko. Slabo mi merijo drugi, ako sam ne merim. (Meta gre zadaj k mizi, na kateri so velike steklenice s pijačami.)

Luka. Moja mera je najboljša, vsem ljudem je prava: šest komolcev dolga, šest globoka. Pa nisem prišel samo zavoljo pijače. Prinesel sem vašim dekletom svinca s cerkvenih oken, kakor sem jim bil obljubil. Nocoj ga hočejo liti.

Pivek. Lehko bi bili kaj pametnejšega prinesli, Luka. Jaz ne morem tacih reči trpeti. Ko bi bil Bog hotel, da bi vedeli, kaj nas čaka, pač bi drugače bil naredil.

Luka. Zakaj drugače? Ali hočete mar, Bogu

zapovedovati, kaj ima storiti? Naredil je tako, da s tem, da svinec vlivamo ali kaj drugzega počenjamo, moremo zvedeti, kaj se bo zgodilo, naredil je, da nas skovikajoče sove, tuleči psi i. t. d. prihodnjosti opominjajo.

Pivek. Jaz tega ne verujem.

Luka. Kaj? Ali niste kristijan?

Meta (prinese žganja). Vidite Luka, med vojaki je izgubil moj mož vso vero. Nate, Luka! (Postavi žganje na mizo). Sédite vsaj! — Na Janko tukaj ti — (Luka in Pivek sedeta k Janku).

Luka (Pivku). Hotel bi, da bi bili eno leto na mojem mestu, potem bi vam prišla vera sama spet v glavo.

Meta. Bog varuj! pošten mož ste, Luka, pa vaše delo je strašno — — ne zamerite.

Luka. Bog ne daj, mati Meta! Saj vam pravim da je grobokòpu treba trdnega srca. Po noči, kakor se večkrat primeri, po pokopališči brkljati — — —

Meta. In še celo v noči kakor nocojšnja.

Luka. Pač da, mati Meta! To je noč, ko more grobokòp pokazati, da ga ni strah; noč, v kateri je treba srce imeti na pravem kraji; noč — — — s kratka najstrašnejša noč vsega leta.

Meta. Da, da, pravijo, da se nocojšnjo noč na pokopališči gode čudne reči. Nocoj imajo

vsi, ki bodo prihodnje leto umrli, — Bog nas varuj — priti o polnoči v cerkev.

Luka. Tako se tudi zgodi, mati Meta — ko dvanajst bije — pridejo v cerkev vsi, kateri morajo umreti.

Pivek. Pojdite, pojdite! On dan sva se o tem menila z učiteljem; dejal je, da je to vraža.

Luka. Ne poslušajte učitelja, poslušajte grobokòpa. Učitelj je v nevarnej uri v postelji ter spi; a grobokòp, ki je marsikdaj o polnoči med grobovi, vajen je duhov. Pojdite le o polnoči tje i videli boste, kako pridejo po vrsti, najprej možje, potem otroci, potlej vdove, za njimi otročnice z otročiči v naróčaji, potem omožene in na zadnje dekleta, vsi v mrtvaških prtéh in z lučicami v rokah.

Meta. Hu, hu, meni je kar mraz po hrbtu.

Luka. Ako se bojite, pa rajši molčim.

Meta. E zakaj oče! Le govorite da vsaj enkrat zvemo, kako je.

Luka. Kakor sem že rekel, pridejo sparoma, tiho, da se nobena stopinja ne sliši; vsi blede kakor smrt, fantje z belimi šopki, dekleta z mrtvaškimi venci. Kedar pride prvi par do velikih vrat, pa se vrata sama odpró, in ko zadnji par stopi v cerkev, pa se zopet zapró; potem sedé v cerkvi eno uro ter molijo; toda nič se ne sliši.

Janko (ki je doslej po malem pil ter pazno poslušal.). Ali ste to vse sami videli, Luka?

Luka. E, kaj takega ne pripovedujem rad. Pri tacih rečeh mora krščanski grobokòp lepo na svojo lopato gledati.

Meta. Pomozi Bog, kdo bi tudi take reči tako radovedno gledal. Morda bi sam sebe videl.

Luka. Kakor se je enkrat zgodilo nekemu fajmoštru in njegovemu cerkvéncu; potem bi pa vedel, da bo moral med letom umreti.

Janko. Ali se pa tudi res tako zgodi?

Luka. Ali se zgodi? Mislím da pri duhovih ni laží, ni goljufije, kakor pri nas ljudeh. Kdor bi sam sebe videl — — —

Pivek. Kako bi to bilo mogoče? Saj bi vendar ob enem in istem času ne mogel biti na pokopališči in med duhovi.

Meta. Oh ljubi mož, le sam od sebe nikar ne govori!

Luka. Poslušajte, Pivek! Vi ste bili morda dober vojščak, pa z duhovi se niste pečali; pri teh ni nič nemogoče, kratko ni malo nič. Kdor bi sam sebe videl, moral bi se pripraviti za tisto leto.

Meta. Bog in sveti božji križ!

Janko. In kaj bi bilo potem? Umreti moramo vsi enkrat, in kdor prej umerje, pa mu pozneje ni treba. To se mi zdi, kakor

pri kozah, če so prej stavljene otroku, boljše je. (Izpije ter vstane.) Saj tudi na zemlji ni veselo, kakor na kakem piru, kjer bi vsak rad ostal. Zdaj pa moram iti, pozno je že. Lehko noč vsem skupaj, lahko noč!

Vsi trije. Lehko noč! (Janko odide.)

Luka. Dobro vem, kaj bi rad imel: da bi kdo iz vasi denes šel v cerkev. Ne morem mu tega zameriti, dekle je lepa, poštena dekle in vrhu tega tudi bogata.

Pivek. Luka, kaj vam je pa naredil Janko, da tako slabo mislite o njem? Ménim z božjo pomočjo, da nima tako hudobnih misli v glavi.

Meta. Gotovo ne. Pa se ve, ako bi bila božja volja, bila bi velika sreča zanj.

Luka. To ravno mislim. In ali bi si človek ne smel želéti sreče? Zavoljo tega ne umerje nihče ne uro ne minuto prej. (Izpije ostanek.) Nu, zdaj pa grem. (Vstane.) Zdaj sem se pak okoristil in okrepečal. Lehko noč, in vesele praznike!

Pivek (tudi ostane). Tudi vam!

Meta. Lepa hvala! (Luka odide.)

Pivek. Ti bi Janku ne bila dala družega frakeljca.

Meta. E zakaj pa ne, ljubi mož? Saj vendar gostu ne moremo zapovedovati koliko naj pije.

Pivek. Na žalost ni dobro piti; iz tega ne bo nič dobrega.

Meta. E kaj pa bo zdaj še počel? Domu pojde spat. Tudi midva pojdeva, mislim.

Pivek. Le pojdi! jaz še po družini pogledam. Pred polnočjo jih nocoj ni spraviti v posteljo, in bojim se, da bi z lučjo ognja ne zatrosili. (Odide skozi srednja vrata.)

Meta (luč vzemši). Bog bodi váruh in sveti Florjan. (Odide na desno.)

Sprememba.

Pokopališče z grobi in križi. Zadej na levej cerkev, zraven na desnej zid in onostran njega golo drevje. Pozimski kraj. Luna sije. Vihar. Ura, ktera kaže blizu polnoči in katero luna obseva, sliši se, kako gre.

Tretji nastop.

Janko (pride z desne v plašč zavit). Kmalu pridejo mladi in stari — videti jih hočem, za vraga! — Videti jih moram. Vedeti hočem in vedeti moram, ali bode stari Črnot to leto preživel, vedeti hočem in če bi sam zavoljo tega poginil. Boljši je umreti, nego tako živeti, (se ozira.) Ali bal bi se? — Nevem zakaj! Micka je izgubljena

in piščalka moja zdrobljena — kaj bi se še bal? — In ko bi zlodej sam prišel, vedeti hočem, ali ne bo moral stari lakomnik še letos umreti. — Hu, burja je mrzla, kakor led. (Zavije se bolje v svoj plašč.) Greh? E kaj bi bilo greh! Ali ga morem siliti, če ni božja volja? In ko bi bilo tudi greh, vendar bi ostal — vedeti hočem, ali se ne bode stara hudoba še letos zvrnila v grob. — Burja brije, da drob zmrzuje v meni. — Ne vem zakaj sem tako truden? — Ko bi to Micka vedela, — oh — kako bi bila huda. Kako pravico pa ima huda biti? Ali nisem storil tega zavoljo nje? Ali bi šel o polnoči med mrliča, ko bi je ne ljubil bolj nego ves svet? — In ko bi bila še tako huda, vedeti hočem, ali bode stari satan kmalu prisiljen verovati, da je smrt. — Človek je ves trd od samega mraza. — (Sede na desno stran, s hrbtom na grobni kamen naslonjen, tako da ima cerkev pred seboj.) Tukaj sem v zavetji — tukaj jih bodem počakal. — (Redkeje govori.) Strašno tiho je! — — Ura gre v zvoniku — — ko bi vsaj psi na vasi lajali — — sova vpila — — mrzlo je, — — zeló mrzlo — — strašno mrzlo — — (Zaspi.)

Četrti nastop.

Janko (spi. Ura bije polnoči. Zadnji del igrališča otemni. Potem se pokažejo [Janku v sanjah] med žalostno muziko štirje pari mož proti cerkvi gredočih, potem dva para otrok, šest parov ženskih, poslednja dva para z vencih na glavi. Vsi so zaviti v mrtvaške prte, in vsak ima luč v roci; njihove stopinje se ne slišijo. Ko pride prvi par do cerkvenih vrat, pa še vrata odpró in cerkev se razsvéti. V družem paru na desnej gre **Črnot**, z obrazom obrnen proti Janku, ki se speč od veselja zgane. V zadnjem paru na desnej gre **Micka**, na polu pota obrne tudi ona svoje blede obličje proti Janku, in predno stopi v cerkev, popretí mu. Ko vsi odidejo v cerkev, zapró se vrata. Janko se zbudi, ter plane po konci; muzika umolkne.)

Janko. Ostani, Micka, ostani! Izgubljena je, izgubljena! Gorjè, gorjè meni! Boga sem izkušal — umoril sem jo! (Ko hoče na desno zbežati, srečata ga Črnot in Luka.)

Peti nastop.

Črnot. Luka. Janko.

Janko (se vstraši Črnota). Ha pošast! Ali si že spet tukaj? Ali me hočeš zadaviti, ker sem Boga izkušal? Pojdi v cerkev! Ali ne moreš ostati v cerkvi? Proč, proč, proč!
(Odhiti na desno.)

Črnot. Janko! — Mrtvece je videl — mene je videl!

Luka. Vendar ne, oče Črnot, vendar ne!

Črnot. Ali ste slišali: ali ne moreš ostati v cerkvi? Videl me je — umreti moram. Ali moram umreti?

Luka. Pojdite oče! Ali nisva hotela prsti vzeti iz novega groba?

Črnot. Zlodej vas vzemi z vašo prstjo vred! Proklet bodi vaš grob! Kaj mi pomaga prst, ko moram vendar umreti? — Nečem!

Luka. Za božjo voljo, pojdite vsaj domu! (Prime ga za roko.)

Črnot. Hej, smrt, ali si me že pograbila? (Iztrga se Luki iz rok.) Nečem umreti! Nečem umreti! — (Zbeži na desno, še zunaj kriči:) Nečem umreti! (Luka gre za njim.)

(Igrališče se zagrne).

Četrty akt.

V hiši stare Korenke.

Prvi nastop.

Korenka (dela pri mizi, na kterej gori luč). **Janko** (pride, odloži svoj plašč ter sede nekoliko od mize; matere ne pogledavši stori vse to molčé).

Korenka. Saj smeš k mizi ter me pogledati, Janko, privadila sem se že v teh treh tednih. Morda si me videl na božični večer; stara sem, živela sem vselej pošteno, kaj bi se tedaj bala smrti?

Janko (matere ne pogledavši). Mati, ako mi nečete popolnoma vzeti uma, nehajte enkrat o tej reči govoriti!

Korenka. Ej, nisi pameten! Na zadnje se vse pozabi, in ko bi mi zdaj tudi v oči povedal, da si me videl — — —

Janko. Stokrat sem se vam že zarotil, da vas nisem videl. Nobenega družega nisem videl nego mlinarja.

Korenka. Vendar tedaj. Saj bi tudi o mlinarji ne bil nič povedal, ko bi te ne bil sre-

čal, kajti znano je, da ljudje, ki kaj takega vidi, ne govore radi o tem, kar so videli. Ako pa sicer nobenega drugega nisi videl, zakaj pa nisi pokojen? Zakaj pa letaš — Bog mi grehe odpusti! — ves božji dan, kakor Kajn, po okolici, noben človek ne ve kod — in hodiš še le v poznej noči domú?

Janko (sebi). Oh, Mickinega bledega obličja se ne morem iznebiti!

Korenka. Zakaj tako okoli begaš?

Janko. Ker me ljudje gledajo, kakor pošast, ter od mene beže kakor od steklega psa.

Korenka. Meni se ne godi nič boljše, kajti vsi mislijo, da si meni povedal, koga si videl. In po pravici bi bila tudi tvoja dolžnost, svojej materi vse povedati — — —

Janko. Mati, mirujte samo še te dni; v nedeljo pojdem, in ne vrnem se nikdar več.

Korenka. Da leto preteče, potem pa to tako nima nič več veljave. Do takrat pa dobro storiš, da se ljudém umakneš. S teboj in Micko je zdaj tako vse pri kraji.

Janko (sebi). Pri kraji!

Korenka. Kajti mlinar ne doučaka predpusta.

Janko. Ali ne? (Sebi.) In Micka — Micka!

Drugi nastop.

Micka (pride tiho). **Poprejšnja.**

Micka. Bog vaju sprimi!

Korenka (vstane). O, Micka!

Janko (prestrašen plane kvišku). Micka!

Micka. Ali se me bojiš, ljubi Janko? Mati, pustite naju malo časa sama. Govoriti moram ž njim, in ne smem za dolgo pustiti bolnega očeta.

Korenka. I prav rada, Micka, od srca rada.

(Odide na desno.)

Micka (še le čez nekaj časa in Janka ne pogledavši, takisto tudi v daljnem pogovoru ne). Janko, jaz bi te pač ne smela več videti, pa nisem imela miru ni po dnevi, ni po noči — — —

Janko (ne pogledavši je, takisto tudi v daljnem pogovoru ne). Oh Micka, bolje bi bilo, ko bi ne bila prišla, kajti ne vem, kaj bi ti rekel. Grešil sem pred teboj in pred Bogom, pa nimam poguma, da bi ti povedal; ne zameri mi Micka!

Micka. Prosi ljubega Boga, da ti odpusti! Kaj bi ti pomagalo moje odpuščanje? Oh, Janko! Nikdar bi ne bila mislila, da bom kedaj imela toliko bridkosti in žalosti zavoljo tebe. Od božičnega večera preživela sem tri tedne, kakoršnih bi ne privoščila svojej najhujšej sovražnici, ko bi

ktero imela. Očetu je slednji dan huje in čim slabše jim je, tem hujši so na naju. Drugače nama ne pravijo, nego da sva je midva umorila; in to mi gre skozi srce, kakor nož; kajti nemorem si misliti kakor sicer, da bi bila midva čisto nedolžna.

Janko. Jaz ne, jaz ne, Micka, a ti si čisto nedolžna.

Micka. Le molči, le molči! Jaz vem, koliko sem kriva. To se ve, da si še misliti nisem mogla, da me boš mogel tako čisto pozabiti ter me tako žalostiti.

Janko. Oh, Micka, to je tudi nož v moje srce!

Micka. Ne govoriva več tega. Saj tudi nisem zavoljo tega sèm prišla, temuč da te nekaj vprašam; kajti dasi se ne da popraviti, kar se je zgodilo, vendar mislim, da mi boš resnici zvest pošteno odgovoril.

Janko. Gotovo Micka, in ko bi me imela pred teboj zemlja požreti.

Micka. Ali si bil šel res zavoljo tega in s to hudobno željo na pokopališče, da bi ondi videl mojega očeta? Tvoja teta Pivkovka mi je rekla, da si tisti večer čez mero pil ter morda na pokopališče le zašel.

Janko (čez nekaj časa). Ne Micka, ni bilo tako. Nečem se z lažjo pred teboj omadeževati. Čuj, kako se je godilo. Ob novem letu

bi bil moral vas zapustiti, na piščal nisem smel več piskati, torej sem jo treščil v jezi ob tla, da se je razletela. Tebe sem izgubil, piščalka je bila zdrobljena — kako mi je bilo še pomagati? Tako sem prišel k Pivkovim; otroci so imeli jaselce; peli so in skakali, veselja ni bilo konca in tudi oče in mati sta bila vesela ž njimi vred. Jaz sem se pa spomnil tebe in svoje piščali ter svoje nesreče; kako bi se tudi meni tako dobro godilo in kako se mi zdaj nikoli ne bo. Potem pride stari Luka ter začne o strahovih govoriti, ter koliko se vidi božični večer na pokopališči. Mislil sem: ali bi ne videl tvojega očeta, ko bi šel tje; kajti malo prej je bilo govorjenje, da ne doučáka pomladi. In čim dalje je govoril grobokòp — in sam vrag je govoril iz njega — tem bolj sem mislil na to. S to mislijo sem šel. Na pokopališče prišedši obstojim, zdelo se mi je, kakor bi mi bilo nekaj reklo: „Ne stori tega, Janko!“ I zopet mi je nekaj dejálo: „Druge pomoči ti ni na zemlji.“ Tako nisem vedel kaj storiti. Naenkrat me nekaj zagrabi, in sama hudoba me je vlekla na pokopališče. Kaj se je dalje zgodilo, veš.

Micka. Ko bi ti mojega očeta ne bil srečal, ali

ko bi se jim ne bil pokazal. Res je, da so bili že davno bolehní in morda bi je bil Bog kmalu poklical k sebi, a zdaj bodo umrli misleč, da morajo umreti.

Janko. In za tega voljo sem je jaz umoril, hočeš še reči!

Micka. Ne, tega ne mislim reči; to sam Bog sodi! Le za tega voljo govorim o tej reči, da spoznaš, da nisi prav storil ter da svoj prestopok srčno obžaluj. (Plašno ga pogledavši.) Ali ga od srca obžaluješ

Janko?

Janko. Oh, Micka, ko bi mogel najti besed, da bi ti popisal, kako mi je žal iz globočine svojega srca, kako noč in dan na nič drugega ne mislim nego na svojo pregreho, in kako bi najhujšo kazen rad trpel, ko bi mogel zdaj prenarediti, kar se je zgodilo. To ni mogoče; zatorej, tudi ne bom mirú imel na zemlji; klatil se bom po svétu, kakor Kajn, kar mi mati že zdaj pravijo. Oh, vekomaj ti ne morem povedati, kako mi je pri srcu.

Micka (ki ga boječa pazljivo pogleduje). Janko, zakaj me naravnost ne pogledaš?

Janko (razmišljen). Saj sem te že pogledal — sem. Ljudi ne gledam več dosti, vsi se me bojé.

Micka. Jaz ne, Janko. Pogledi me! Kaj se morda bojiš mojega bledega obličja?

Janko (stresnivši se). Bledega? Ti nisi bleda. Rdeča si! Rdeča! Še nikoli nisi bila bolj rdeča nego si zdaj.

Micka (se čudi njegovemu vedenju). Pojdi vendar, — pojdi! pojdi! (Nekaj jej na naglem pride na misel; tik njega stopivši.) Ti si tudi mene videl!

Janko (se ustraši, pogleda jo ter daleč od nje odleti). Nisem te videl ne! ne! ne! (Plane iz sobe.)

Micka (sede na stol). Videl me je — — Bog daj, da bi me bil! — Zakaj sem se pač ustrašila? Saj je dobro — kaj bi imela še početi na svetu? — Bog bode milostiv! To sem že dolgo vedela — teta niso hoteli verjeti — zdaj je pa vendar res. Videl me je in kukavica je zadéla. (Vstane ter se nekoliko plašno ozre po hiši.) Kmalu zapojo zvonovi, šest fantov pride, ki me ponesó — vso v srebru — in svili — (Roke sklenivši.) Kakor Bog hoče! (Odide počasi vsa slaba iz hiše.)

Sprememba.

V hiši mlinarja Črnota. Večer.

Tretji nastop.

Črnot, (bled in ves strhél pride z desne; v enéj roci nese luč, v drugej dve vreči denarjev).

Črnot. Biti mora in — drugače ne more biti. Umreti moram, umrl bom — to mi je

že pač vse enako — pa skrbeti hočem prej zato, kar mi je najljubše na svetu. (K mizi sedši udari na večo vrečo.) Pokažite se še enkrat, ljubi lepi rumenci in križávci s podobo Marije Terezije! (Vrečo odvezavši.) Hej zgol dvojaki in pa šmarniki — dve tisoč in nekaj čez! (Vzame polno pest novcev iz vreče.) Moje edino veselje ste bili vse moje dni — in zdaj vas vidim poslednjič. — Pa kaj pomaga! V črno zemljo morate iti, kajti jaz moram tudi — in skup ne moremo ostati: hudobni ljudje vas ne bodo pustili, da bi šli z menoj. (Novce zopet v vrečo strese ter jo zaveže.) Vas bom pa prej spravil; nesreča vas ne sme zadeti, da bi prišli v tuje roke — v roke popačene bčere in mojega prokletega morilca. (Vdari na drugo vrečo.) Srečna misel, da sem vas še na svoj mlin na posodo vzel. — Mislijo si gotovo, da jim zapustim lep mlin brez dolga — ha! ha! ha! — To se ve, da jih ni več nego dvanajst sto, pa vendar je dva dela tega kar je vse vredno, in to na visoke obresti. Pa naj se vzameta po mojej smrti, mlina tako ne moreta ohraniti, nikakor ne. — Ko bi ga pa vendar mogla? Priden in varčen je Janko, jaz sem ga sam izučil — jaz tepec, jaz norec! — Prokleti ho-

čem mlin, da ne bode blagoslova božjega na njem. — To hočem storiti (Vstane). Poprej pa moram ljubčkeke shraniti. (Vzame kapo, ki visi na steni nad plaščem; zunaj se zaslišijo stopinje.) Ho, ho! kdo gre? (Pokrije obe vreči.)

Četrty nastop.

Micka (pride). Črnot.

Micka. Za božjo voljo, oče, kaj delate, da še zdaj niste v postelji?

Črnot. Kaj iščeš ti tukaj?

Micka. Prišla sem gledat, če še kaj potrebujete.

Črnot. Ničesa ne potrebujem, ničesa, a najmanje tebe.

Micka. Prosim vas, oče, pojdite v posteljo! Saj veste, da vam je zdravnik prepo-vedal — — —

Črnot. Zdravnik reče, kar on hoče, jaz pak storim, kar se meni hoče. Zakaj ste mu pak rekli priti? Ali sem ga jaz poklical?

Micka. Teta so tako hoteli in mislim, da je prav.

Črnot. Če je prav, naj ga pa še ona plača. Jaz ga ne plačam; saj vem, da mi ne more pomagati. Saj nisem bolan. Pred štirimi tedni sem bil zdrav, trden mož, samo

nekako težko sem sôpel; — zdaj sem pa komej senca tega, kar sem bil prej — i to samo zavoljo tega vražjega fantalina, ki mi uk tako plačuje. Naj za to gori na dnu pekla!

Micka. Oče, vi bi imeli res spat iti; hiša je mrzla in kaj delate še tukaj?

Črnot. Kaj delam? Aha! To se ve, da bi vam bilo po godi, ko bi nič več ne delal, ko bi tu ležal tih, sè sklenenimi rokami, ktere bi se več ne gibale, de bi vaše roke delale, kar bi hotele, ter sézale na levo i desno? (*Micka ne odgovori nič.*) Kje si bila?

Micka. Saj ste mi rekli iti, ker ste hoteli spat iti.

Črnot. Rekel sem ti in rada si šla, ker si imela gotovo potreben opravek. Ha! ha! Kaj si pa imela opraviti? Kaj ne, da si moko merila za ženitno pogačo? Saj jo lahko takrat spečete, ko boste pekli kruh za moje pogrebce. Kedar bo starec v grobu, zmečete raz sebe črne cape ter pojdete v krčmo plesat. Par za parom, hopsasa! (*Omedléva, zatorej sega po stolu.*)

Micka (*priteče ter ga podpre da sede.*) Ali vidite, oče! Oh za božjo voljo vas prosim, pojdite v posteljo!

Črnot. Ne grem, pa ne grem! (*Odriva Micko od mize.*) Proč od tod, proč! — Bom o tvojej mo-

žitvi govoril. Ali sme oče govoriti o svojega otroka možitvi?

Micka. Oh, oče, nehajte enkrat me tako pikati! Saj sem vam že povedala ter se zarotila, da je po meni in po njem, da ne bova nikdar mož in žena, naj se zgodi, kar Bog hoče. In zdaj smém svojo prisego ponoviti na vse, kar mi je na zemlji in v nebesih svetega!

Črnot. Ej se vé! Če kdo verjame! Zakaj je pa očeta umoril, če hčere ni snubil? In če ga ti nisi hotela vzeti, zakaj si se pa branila preklinjati ga?

Micka. Ker je preklinjati greh.

Črnot. Kaj? Ali je greh otroku preklinjati svojega očeta morilca.

Micka. Kdor svojega bližnjega preklinja, ovira sodbo božjo, pravijo gospod župnik, in kateri greh bi bil veči?

Črnot. Jaz nečem slišati nič tvojega župnika modrosti!

Micka. Slišati bi pa morali, oče, res bi morali! Prosila sem vas že, oče, in spet vas prosim: naj pridejo gospod k vam in posvetujte se ž njimi zavoljo vaše duše.

Črnot. Nečem ga pred oči! Ubil nisem nikogar, nikogar goljufal, nikogar okradel, nikogar žalil ali preganjal; nič me ne skrbi za mojo dušo in tudi tebi ni treba za njo skrbeti.

Micka. Da bi ne skrbela za dušo svojega očeta? Da bi ne skrbela, ko vas vidim, kaki ste? Mogoče je, da vas Bog kmalu k sebi pokliče, vi pa ne mislite na smrt, nego na preklinjanje.

Črnot (razjezen). Ja prokleti hočem, prokleti vražjega morilca, i ti moraš z menoj kleti, tekòj — pri tej priči!

Micka. Ne kolnem!

Črnot. Ali ne? In če za tega voljo tebe prekolnem?

Micka. Usmiljeni Bog me bo varoval, da me ne zadene vaša kletev, saj ve, da ne morem drugače.

Črnot. Ali res ne moreš? (Na pol se sklonivši.) Tedaj preklinjam — — —

Micka (roko stegnivši stopi hitro proti njemu). Oče, počakajte! Predno bo luna zopet polna, stopiva morda že oba pred sodbo božjo. Janko je tudi mene videl!

Črnot (ves osúpel.) Tudi tebe je videl? (Čez nekaj časa, milo.) Grem v posteljo. Pojdi ti tudi spat; nič več ne potrebujem. Pojdi spat, Micka! Lehko noč!

Micka (mu poda roko). Lehko noč! (Odide počasi.)

Črnot (po kratkem premišljanji). Tudi njo je videl? — Tako mlada — tako silno mlada! — grdi hudobnež — očeta in hčer! — (Ustane.) Laži! Nič kot laži! — Samo zato tako

govorí da bi jej dedino zapustil. — Da bi jej nič ne zapustil? — Oče svojemu edinemu otroku? Ej, ta bi bila huda! In komu bi sicer tudi svoje denarje dal? Sestri? Ta mi je bila vedno gorka, ter je mojo hčer podpihovala. — Rodbini v mestu? Pej, grdim ljudem! — Cérkvi? Komu bi pridovali? — Ubogim? He, ti so me zmirom sovražili! Zavoljo njih me je svet lakomnika imenoval! Nihče ne bo imel mojih denarjev — nobena živa duša ne! (Vzame svoj plašč.) Zemlja naj je ima! — Ona me je prijazno redila v mojem življenji. (Vzemši obe vreči ugasí luč ter odide.)

Sprememba.

Mlinarjevega vrta zgornji del. Vrt je ograjen. Za njim se vidijo snežniki; na obeh straneh stoje gola drevesa; na levi velik germ, pod katerim kamen leži. Jasna mésečina.

Peti nastop.

Janko (pride zamišljen z desne).

Janko (zamišljen). Še enkrat jo hočem videti in ko bi bila bledéjša od smrti! — Še enkrat in potem nikoli več — nikoil

več. (Ozira se.) Kje pa sem? — Na mlinarjevem vrtu. — Kako sem pa sem prišel? Gotovo sem plot prelézel kakor tat po noči. Oh, tukaj-le pri plotu sem poslednjikrat piskal svojo pesmico. O koliko se je od tedaj premenilo? Zdaj nimam nikjer več ni miru ni pokoja. — Zdaj moram oditi — in tudi hočem oditi — jutri — in daleč daleč čez morje. Samo enkrat jo moram še videti, enkrat še. — Oh, ali pa smem pod okno da jo pokličem? Ali me bo hotela videti? In ko bi tudi hotela, kaj bi jej pa rekel? Petoiaziti bi jo hotel ter jej priseči, da je nisem videl med duhovi. Oh, saj bi ne verjela; izdal sem se! Bog ve, če je še po konci? (Na levo pogledavši.) Od tod ne morem videti njenega okna. — Gotovo še čuje. — Vse upanje sem jej vzel! — Vendar grem doli z holma, da vidim, ali ima še luč. Oh, le samo enkrat naj jo še vidim, samo eno trenotje! (Odide na levo.)

Šesti nastop.

Črnot (pride z leve, v roki imejoč denarje v vrečah in lopato; sliši se, da težko sôpe). Kako me je ta mrvica hribca upehala kakor Šmarna gora. — Da, težka pot je (vreči potehtavši) prijatelja v grob sprém-

ljati. Saj me še pred dvanajstimi leti niso hotele noge nositi, ko sem svojo rájnico spremljal na pokopališče. — Za menoj ne bo šel nihče, kemu bi se kolena šibila. — Tudi nič ne dé. (Gre pod grm ter položi vreči na tla.) Tukaj počivajte! Tukaj počiva že eden mojih prijateljev, moj stari, rjavi Sultan. — Dvajset let mi je iménje varoval tatóv, (kamen odvalivši) zvesteje in srčneje od lastne hčere — naj ga zdaj spet varuje. — (Začne kopati, pa vidi se, da mu ne gre izpod rok.) O, dober čuvaj bode; kajti ljudje se bodo bali psa izkopati. — Ha! ha! ha! To se ve žival, pa zvesta žival! (Neha kopati.) Zemlja je trda i zmrzla kakor rog! — Teško bode (z lopato po vrečah vdari) vas v jamo spraviti, kakor je bilo težko vas pridobiti. Pa morate vanjo. (Zopet koplje.) Lopata je skrhana. (Omaguje.) Slab grobokòp sem — — — he! Luka bo to bolje naredil! — — Kakor bi trenil pa me bo imel v jami. — (Neha kopati.) Nič več ne morem. — Moram malo počiti. — (Sede na kamen.) Roke so mi po polnem otrpnile. — Komaj sòpem. — Mraz komaj čutim in vendar je mraz, da vse škriplje. (Roke si greje.) Dalje, dalje, k delu! (Po velikem prizadevanji spet vstane ter začne kopati.)

Sedmi nastop.

Janko (pride zadaj z leve). **Črnot.** (Pozneje pridejo:)

Micka in dva mlinarska hlapca.

Janko (sebi). Njena luč še gori; še je po konci. Pa videti je vendar ne morem več — več je ne morem videti. Senco njeno sem videl ter jo vsega odpuščanja prosil in jej rekel: z Bogom!

Črnot (ne mogoč dalje kopati). Jaderno! — hitro! — Smrt bi utegnila priti — potem — bi našli — moje lepe denarje — Jaderno! — hitro! — (Hotečemu kopati pade lopata iz rok.)

Janko (kterega šum predrami). Kaj je to? (Zagledavši mlinarja steče k njemu ter ga prime.) Kdo si? —

Črnot (vpije). Smrt! Smrt!

Janko (hoteč mu pomagati). Oh, Bog pomagaj! Stari Črnot je! (Kliče na levo.) Pomagajte! Pomagajte! — Kako je sèm prišel? V rokah mi umíra! (Kliče:) Pomagajte! Pomagajte! (Najde vreči z denarjem.) Denar? Bog nebeški! Denar je hotel tukaj zakopati ter še poslednjo uro grešiti! (Kliče:) Pomagajte! Pomagajte! (Dva mlinarska hlapca pritečeta z leve.)

Hlapec. Kaj pa je? Kdo kliče?

Janko. Andrej — — pojdi sèm, pojdi! Umira!

Hlapec. Kdo, mlinar? in tukaj? (Oba pristopita ter Črnotu pomagata. Micka pride z leve strani.)

Micka. Za božjo voljo, kaj pa je?

Hlapec. Oče umirajo!

Micka. Moj oče?

Janko. Pó njih je! Mrtvi so!

Micka. Kaj si ti, Janko? Proč! Poberi se mi iz pred oči, nesrečni morilec!

Janko (osupel). **Kajn! Kajn!** (Zbeži na desno. **Micka** se segruzi k Črnotu.)

(Igrališče se zagrne).

Peti akt.

Pivkova krčma. Na desnej miza in več stolov.

Prvi nastop.

Pivek. Meta. Njijna otroka.

Pivek. Ali je res, da je Micki tako slabo?

Meta. Res, ljubi mož. Mestni doktor je rekel županji, da jutranje nedelje ne preživi. Zatorej so tudi že po gospoda poslali, da jo previdijo.

Pivek. To je strašno, o svečnici oče, zdaj pa hči!

Meta. Da, pač je strašno in posebno, ko človek pomisli, kako je starec — Bog nam pomagaj! — Ta reč se pač ni prav godila, in hčeri je tako rekoč srce počilo.

Pivek. Ta nesrečna prigodba mi je po polnem poparila srce. Kedar sedaj pridem v mlin in ne srečam ni čemérnega mlinarja, ni prijazne Micke, zdi se mi, da voda več tako veselo ne šumi, da se kolesa več tako ne vrte kakor poprej.

Meta. Nikoli nisi hotel verjeti, da gredo v božični noči v cerkev, ki umerjó prihodnje leto. Zdaj si se po Janku sam prepričal.

Pivek. Kdo ve, kako je to bilo? Gospod župnik pravijo, da Bog, kteremu ni nič nemo-goče, lahko kaj takega pripusti, da ka-znuje človeka, kterega hoče izkušati. — Kje neki je siromak? Po mlinarjevej smrti ni bilo nič slišati o njem.

Meta. Naj bode, kjer hoče, da ga le tu ni. Saj je težko živel te štiri tedne, ko je bil tukaj. Nihče si ni upal mimo njegove matere hiše, boječ se, da ne bi ga srečal. Vsak si je mislil: ta vé, ali preživim leto ali ne.

Pivek. Ej njegov pogled ne more nič ne pri-déti, nič ne odvzeti. Kedar je božja volja, pa se mora zgoditi.

Meta. To je že res. Pa ali ni strašno, voljo božjo naprej vedeti, pa si vendar ne moči pomagati? Ne! Hvala Bogu, da je šel! (Nekdo potrka na vrata.)

Pivek. Svobodno!

Drugi nastop.

Janko (pride). **Poprejšnji.**

Janko. Bog vaju sprimi!

Pivek. Janko!

Meta. (zavpije). Bog nebeški! Otroci, otroci! (Steče k

otrokom ter je pokrije s zastorom.) Ne pogledajte mi otrok! Le otrok ne! (Odide na desno z otrokoma ktera íma še vedno zakrita.)

Janko (po kratkem premolku). Vidim, da sem še vedno proklet! Bog te obvaruj stric!

Pivek. Ostani, Janko, ostani, ženskej in materi tega pač ne moreš zameriti. Le ostani! (Podavši mu roko.) Prav vesel sem, da si prišel. Mene smeš gledati, kedar se ti hoče, in ko bi bila moja smrt na tvojem obrazu zapisana. Res bi bilo malo pretrdo, ako bi moral tako zgodaj sè sveta, od žene in otrok; pa vojak ve bolje nego vsak drugi, kaj se pravi: denes zdrav, jutri mrtev. Pojdi sem, sedi. Slab si videti. (Primaknivši mu stol.) Pojdi sem. (Sede.)

Janko (usedši se). Slab? Da, slab čas je!

Pivek. Nu povedi mi, kod si hodel ta čas?

Janko. Tukaj v vasi nisem mogel več prebiti, a daleč od tod tudi nisem mogel iti, dasi tudi sem v začetku mislil iti čez morje. Delal sem tod okoli, po hribih, dokler je bil post; a ko je post minil, pridružil sem se bil godcem ter si zopet kupil piščalko. Oh, da bi takrat ne bil razbil svoje piščali, vsa ta nesreča bi se ne bila zgodila. Oh, oh! ko sem v jezi svojo piščal upral ob tla, takrat me je prijel hudi sovražnik in od tod je vsa nesreča.

Pivek. Pusti to Janko! Ne govoriva dalje več o tem! Tedaj pri godcih si bil?

Janko. Da, in pohajal sem ž njimi štiri tedne. Včeraj smo prišli skozi Vrhovce in tam sem slišal, da je Micki tako slabo, da umira.

Pivek. Da, pravijo, da jej je zeló hudo; pa človek obrača, Bog obrne.

Janko. Saj sem že prej mislil, da bo tako prišlo, in zdaj vem za gotovo da bode. Pri gospodu sem bil. Rekel sem jim povedati jej, da je prosim, naj me še enkrat pokliče k sebi; rad bi jo videl poslednjikrat. Mislim, da če Micko še enkrat vidim in če mi odpusti, potem pojdem, kamor hočem. Nič me ne bo več ustavljalo, nič več težilo kakor sedaj. I zdaj bi te rad nekaj prosil.

Pivek. Od srca rad ti izpolnim vsako prošnjo, ljubi Janko, od srca rad!

Janko. Denar sem nesel s seboj, ko sem šel od tod in ta čas je bil tudi dober zaslužek. (Potegne mošnjo iz žepa.) To mi je še ostalo, prosim te, daj to mojej materi.

Pivek. Ali svoje matere nisi videl; ali jih nečeš videti.

Janko. Nisem ter nečem. Veliko trpénja in skrbi so imeli z menoj in slabo sem jim vse poplašal. Težko bi me blagoslovili

prav od srca, in denarjev bi morda tudi ne hoteli vzeti od mene.

Pivek. Pa, Janko, Micka je še mlada in utegne še ozdravéti.

Janko. Ne more! Nič več! — Nikoli več! To jaz bolje vem. — Daj mojej materi denarje ter pozdravi je, in zahvali se jim v mojem imenu.

Pivek. To vse mi ni po godi, Janko! Menim, da vendar ne misliš sam sebi kaj žalega storiti.

Janko. Kaj misliš, da sem se hudiču zapisal, če sem se mu dal enkrat preslepiti? Gotovo ne!

Pivek. Tega te tudi Bog varuj! Pa z godci tudi ni nič. Menda se boš pač spet svojega dela lotil?

Janko. Ne! Nič več ne morem klepati mlinškega kamenja ter poslušati, kako voda šumi. — — Tebi smem povedati, — na vojsko pojdem. Kakor pravijo, začne se s pomladi cesar spet vojskovati; naš vojskovod je velik junak, ima rad srčne ljudi ter se tudi pogumno in srečno bije. Mislim, da ne morem nič boljšega storiti, nego da grem na vojsko, pod junaškim vodjo se junaški vojskovat.

Pivek (vstane ter potrka Janka na rame). Dobro, Janko, dobro! Da, če Bog tako hoče, ter si ti

mliinarstvo mrzi — bodi vojak! Vojaščina človeku ne daje časa, da bi mislil na težave tega svetá; kedar deneš puško na ramo, križ pade ž nje. Za živež ti tudi ni treba skrbeti, saj cesar da pol hleba in kar je treba! Poslušaj me: kdor ne more biti gospodar, stori najbolje, da gre na vojsko. Tri reči ti pa hočem povedati — — —

Janko. Slušaj me, stric, pojdiva ven; ubogi otročiči in Meta se mi smilijo, tam tičé, ker se m e n e bojé.

Pivek. Bodi si! Pojdiva tedaj v górnjico, tam ne bova, nikomur na potu. (Oba odideta.)

Sprememba.

Prostorna stanica v tete Županje hiši. Zadaj na desnej je pregrinjalo ločeče spalnico od stanice; na levej vrata; spredaj na desnej velik širok stol; na levej nasproti okno, skozi ktero sijejo solnčni poslednji žarki.

Tretji nastop.

Duhovnik. (Potem) *Micka.* *Županja.* *Korenka.*

Duhovnik (pri zagrinjalu stoječ govori v spalnico). Le storite, kar želi, in potem jo pripeljite sém!

Škodovalo jej ne bode. (Molče gre dalje ter obstane pri oknu.) Zakaj bi se še enkrat ne veselila del božjih rok? Saj je gotovo zadnjič. (Županja in Korenka prineseta Micko iz spalnice k vélikemu stolu, v kterega sede.)

Županja. Pa predolgo ne smeš tukaj ostati, Micka.

Micka. Samo, dokler vi hočete, teta. (Pogleda proti oknu.) Oh kako lepo gre tam solnce za goro! Kolikrat sem ga že tako videla, pa zdi se mi da nikoli ne tako lepo — tako lepo kakor razcvetela roža. — Letos menda bo kaj lepa pomlad?

Duhovnik. Da, gospod je milostljiv ter dáje rodovitost polju in vertovom. (Sedši poleg Micke.)

Nu, Micka z Bogom si sedaj spravljena, ali si pa tudi z vsemi ljudmi?

Micka. Sem. — Meni ni nihče nič žalega storil — in tisti, ktere sem jaz žalila, odpustili so mi. (Pokaže Županjo i Korenko.)

Županja (jo prime za roko). Ne govori tako, dete! Ljubi Bog ti daj zdravje, i gotovo te bodem iméla še rajša nego poprej.

Korenka. Da, gotovo, Micka! (Micka se zahvali molče.)

Duhovnik. Kaj pa té žene sin? (Pokaže Korenko.) Vem da si mu hudo storila, ko sta se zadnjič videla ter ga imenovala svojega očeta morilca.

Micka. To je bilo res preveč in žal mi je bilo

že. — Pa vendar je on spravil mojega očeta pod zemljo.

Duhovnik. Tvojega očeta je Bog poklical in vsi smo vedeli, da se ima skoraj tako zgoditi. Janko samo to ni prav storil, da je Boga izkušal; za to pa tudi že trpi, ker je izgubil vso posvetno srečo, katero bi bil lahko užival, ko bi bil svojo reč Bogu izročil. Človek naj se nikjer ne jezi, a najmenj ondi, kjer je že Bog sodil. Tvoja dolžnost je tedaj, da se spraviš z Jankom.

Micka. Oh! — Ali se pa smem?

Duhovnik. Ali to vprašaš?

Micka. Kaj bi se ne jezili moj oče še v grobu, ko bi se jaz z najhujšim njihovim sovražnikom spravila.

Duhovnik. V grobu ni jeze, ni sovraštva, ni neprijateljstva. Zatorej odpusti brez strahu, če tvoje srce more odpustiti, kar se nádejam.

Micka. Kako rada, ako mislite, da smem! — Oh, s tem se mi vali poslednji kamen od srca. — Povedite mu, gospod, in tudi vi, mati Korenka, povedite mu, kedar ga boste videli!

Duhovnik. Ali mu sama nečeš povedati? Saj je v vasi.

Županja i Korenka. Kaj je tukaj?

Duhovnik. Da, opoldne je bil pri meni ter me je prosil, naj zanj govorim z Micko, da mu odpusti. Ali ga hočeš videti?

Micka (prikima).

Duhovnik (Korenki). Pojdite tedaj ponj, ljuba Korenka! Pri Pivkovih ga najdete.

Korenka (odide).

Micka (kakor že večkrat doslej, pogledavši k oknu). Oh!

Županja. Kaj ti je, Micka?

Micka (še zmirom k oknu gledáje). Solnce je zašlo — dneva je konec.

Duhovnik. Pa noč ni dolga tistemu, ki počiva na dobre vesti mehkej blazini in bodoči dan bude jasnejši od minolega.

Micka. Izidi se vojska božja! Kaj ne, da bom tam zopet videla svojo mater?

Duhovnik. Videla je boš, Micka.

Micka (čez nekaj časa). Ali pa tudi očeta, — ki so brez izpovedi in obhajila umrli?

Duhovnik. Tega niso bili sami krivi; in božja milost je studenec, kateri nikoli ne usahne.

Četrty nastop.

Micka. Županja. Duhovnik. Korenka, (ž njo pride) **Janko,** (ki boječ ostane pri vratih.)

Korenka. Janko je prišel; pri vratih čaka.

Duhovnik. Stopi bliže, Janko ter prejmi spravno roko, kakor si želel.

Janko. Hvala gospod župnik. (Pogleda Micko, ustraši se ter pokrije obraz z obema rokama.) Oh Bog, oh Bog!

Micka. Ali si se mene ustrašil, Janko? Pojdi sem! — Ne morem glasno govoriti!

Janko (stopi k njej). Tukaj sem, Micka!

Micka. Ko sva se zadnjič videla, — hudo sem te žalila. — Ali si mi odpustil — Janko?

Janko (na obé koléni poklekne k njenemu stolu). Oh, Micka, ali si mi odpustila? Ti mi nisi nič žalega storila, ker si čisto resnico govorila. Oh, odpusti mi! Toliko žalosti sem ti storil, da te ne morem dosti odpuščanja prositi, ko bi sto let živel; in zdaj te nazadnje še v zemljo spravim.

Micka. Ne, ne, Janko. — Umrla bom res in to skoraj — — pa to sem že vedela, predno si ti prišel iz službe. — Ti nisi kriv moje smrti — Bog tako hoče. (To spregovorivši se nasloni, da se oddahne.)

Županja. Oh, Micka, ne govori preveč!

Micka. Le pustite me, teta! — (Poda Janku roko.) Odpustiva si — od vsega srca in vse duše.

Janko. Oh, jaz nisem vreden.

Micka. Le moli druzega Bogá — kakor sem jaz molila in kakor bom še molila, da obema odpusti.

Janko. Molil bom po noči, po dnevi! (Micka se spet nasloni ter zamiži. V tem pravi duhovnik Janku, naj ustane.)

Micka (spet pregledavši). Janko?

Janko (bliže nje stopivši). Micka?

Micka. Rada bi videla, da bi imel ti še svojo piščalko.

Janko. Stare nimam več; imam drugo.

Micka. Oh, zapiskaj mi še enkrat pesem: „O kam gospod — gre tvoja pot?“

Janko. Pač ne bom mogel, Micka! Nič sape nimam denes. (Skrivaje si briše solze.)

Micka. Janko, saj vendar ne jokaš — da me ljubi Bog — — k sebi vzame? — Ali mi ne privoščiš večnega življenja?

Janko. Bom zapiskal. (Pritisne piščal k ustom.)

Micka (pokaze vanj sleza k pregrinjalu.) Tje za pregrinjalo stopi, — kakor da bi stal gori za vrtom — in kakor da bi pesem donela z gore!

Janko (jo prime večkrat za roko, katero na srce pritiska slovó jemáje, potem gre za pregrinjalo. Zasliši se pesem: „O kam gospod — gre tvoja pot?“ Micka posluša roki sklenivši; a proti koncu pesmi se naglo nasloni. Pričujoči jo obstopijo).

Duhovnik (čez nekaj časa). Zaspala je v gospodu! (Položi roke na njeno glavo ter povzdigne oči proti nebu, kakor da bi molil.)

(Obe ženi poklekmeta ter molita. Piščal še vedno poje).

(Igrališče se zagrne).

Janka Moll' dom na noh' se shvil' (Moll' se shvil')

Micka (se shvil') Janka (se shvil')

Micka Janka da videla da bi imel ti se svojo

Janka Janka niman ved' niman dugo.

Micka O, zapiski mi se odar' posom.

Janka Kaj ne dom' mogel Mickal' Nis saps

Micka Janka se videl na Janki — da me

Janka Janka se videl na Janki — da me

Micka Janka se videl na Janki — da me

Janka Janka se videl na Janki — da me

Micka Janka se videl na Janki — da me

Janka Janka se videl na Janki — da me

Micka Janka se videl na Janki — da me

Janka Janka se videl na Janki — da me

Micka Janka se videl na Janki — da me

Janka Janka se videl na Janki — da me

Micka Janka se videl na Janki — da me

Janka Janka se videl na Janki — da me